

Oponentský posudek bakalářské práce Agáty Henselové „*Autistická vazbení: Dopady diagnózy Poruchy autistického spektra na každodenní život a rodinné vztahy*“. Praha, Fakulta humanitních studií UK 2024, 38 s. včetně příloh

Agáta Henselová se ve své bakalářské práci ukotvené v medicínské antropologii věnuje nesnadnému, ale o to významnějšímu tématu – dopadům diagnózy autismu na každodenní život a rodinné vztahy v reflexi rodičů diagnostikovaných dětí. Cílem práce je, jak autorka uvádí, „porozumět tomu, jakým způsobem diagnóza autismu nabývá na významu a skutečnosti pro konkrétní rodiny“ (s. 6) a „porozumět modelům, které si lidé pro autismus vytvářejí a stávají se zdrojem sociálního jednání“ (s. 6-7). Autorka si klade šest výzkumných otázek, které se zaměřují na 1) význam diagnózy pro rodiče, 2) její dopady na vnímání a vztahování se k dítěti, 3) praktické dopady na každodenní fungování rodiny, 4) proměnu života rodiny, 5) vnímání diagnózy jako znevýhodnění a 6) reflexi dostupné pomoci (s. 8). Jakkoliv jsou otázky ve vztahu k tématu relevantní, bylo by u některých z nich (konkrétně tří posledních) vhodné zvážit vhodnost jejich formulace. Třetí a čtvrtá otázka se totiž obsahově významně překrývají, otázka pátá je formulována předpojatě a je zbytečně kvantifikující a poslední otázka je nejen vícečetná, ale také zbytečně uzavřená.

Teoreticky se autorka opírá o přístup medicínské antropologie, který ve vztahu k tématu představuje na s. 6-7, poté co předtím představuje biomedicínský diskurz poruch autistického spektra (s. 2-5). Primárním interpretačním rámcem je jí pak koncept efektu smyčky Iana Hackinga (1995) pojednaný na s. 7. Považuji trochu za škodu, že práce věnuje více prostoru diskurzu biomedicínskému na úkor medicínské antropologie a primárního interpretačního rámce, které by si zasloužily více rozpracovat. Nicméně i v této podobě autorce nabízí adekvátní teoretické ukotvení.

Metodologicky je práce založena na kvalitativním výzkumu realizovaném formou rozhovorů s pěti rodiči dětí s diagnózou autismu. Velmi oceňuji reflexivitu, s níž autorka metodologii prezentuje, např. v pasážích, kde čtenáře oobeznamuje s okolnostmi realizace výzkumu (s. 8-9). Stejně tak oceňuji výborné zpracování etiky výzkumu (s. 9-10) či medailonky informátorů/ek (s. 12-13). Jedinou připomínku k metodologii mám ve vztahu ke vzorku, kde autorka uvádí, že výzkum prováděla s šesti rodinami (s. 11), ale v popisu vzorku, stejně jako v empirické části, jich představuje pouze pět. Celkově je ale práce metodologicky zvládnutá výborně.

Jádro práce tvoří empirická část (s. 14-34), v níž autorka představuje výsledky svého výzkumu, které následně přehledně shrnuje v závěru (s. 35-36). V tomto ohledu musím autorku opět pochválit. Způsob, jakým pracuje s daty z interview považuji za příkladný. Prezentovaná data skutečně interpretuje za využití dříve vymezeného teoretického rámce a neuchyluje se k pouhému reformulování tvrzení informátorů, což je častý nešvar empirických bakalářských prací. Empirická část je kromě toho smysluplně strukturovaná a skutečně dává nahlédnout do zkušeností rodičů dětí s diagnózou autismu. Abych však pouze nechválil. Některé pasáže (např. o tom, jak diagnóza dostává rodiče pod psychický tlak, zmíněná v jediném odstavci na s. 18) by bylo vhodné více rozpracovat. Podobně podkapitola věnovaná inkluzi (s. 25-28) se dotýká více témat než jen inkluze samotné, např. potřeby péče, a bylo vhodné ji rozdělit a pojednat tato témata samostatně.

Po formální stránce není práci příliš co vytknout. Je přehledně strukturovaná s minimem překlepů a pravopisných chyb. Jediné výtky tak směřují k bibliografii. Tři Hackingova díla se stejným vrocením 2009 autorka nerozlišuje pomocí písmene, čímž znemožňuje identifikovat, na jaké dílo vlastně odkazuje. Hackingovy práce také nejsou v bibliografii řazené dle data vydání. A

konečně u některých časopiseckých článků nejsou uvedené plné bibliografické údaje, např. u Hnilicová a Ostatníková 2018 chybí ročník i číslo.

Celkově však mohu konstatovat, že se autorce podařilo dobře zpracovat nesnadné téma. Jelikož se jedná o empirickou práci, musím ocenit výborně zpracovanou metodologii i vzhled, kterého autorka empirickým šetřením docílila. K naprosté spokojenosti mi chybí pouze důslednější práce se zdroji a detailněji rozpracovaná teorie. Práce tak dle mého názoru jednoznačně splňuje nároky kladené na bakalářskou práci, a proto ji rád doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení na pomezí výborně a velmi dobře v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze 5. 6. 2024

Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.